

Saateks koostajatelt

Teist korda Res Musica ajaloos on ühte numbrisse koondatud kaks erinevat muusikateaduslikku valdkonda – etnomusikoloogia ja muusikalugu (kaks aastat tagasi jagasid Res Musica 10. numbrit loomeuurimuse ja popmuusika teemad). Käesoleva väljaande kõigis artikliplokkides on olemas temaatilised seosed; selle numbriga kõiki artikleid ühendab aga keskendumine Läänemere regioonile ning suhteliselt vähem uuritud teemadele.

Res Musica 12. numbriga etnomusikoloogilise osa kolmest artiklist kahte seob ühine teema. Selleks on paljude rahvaste traditsioonilises kultuuris esinev, kuid seni uurijate seas vähe tähelepanu pälvinud muusika esitamise vorm, mida ingliskeelses kirjanduses hakati 1990. aastatel nimetama polümüusikaks (*polymusic*). Tegemist on traditsiooniliste, enamasti rituaalsete situatsioonidega, kus autonoomsed muusikalised objektid (laulud, itkud, instrumentaalsed palad jm.) kõlavad paralleelselt samas ajas ja ruumis.

Žanna Pärtlase artikkel keskendub „kontrollitud korrapäratuse“ printsiibile polümüusikas ehk muusikalise koordineerituse ja koordineerimatuse ilmingutele ja vahekorrale. Samuti uuritakse polümüusika võimalikke psühholoogilisi efekte, mis on seotud rituaalse aja kujundamisega. Polümüusika teoreetilisi küsimusi käsitletakse seto pulmalaulu *kaasitamine* kahe kooriga esitamise näitel.

Daiva Račiūnaitė-Vyčiniene uurib polümüusika tähendusi ja funktsioone leedu matuse- ja pulmarituaalides, analüüsides kahte juhtumit, kus erinevaid muusikaliike ühendatakse rituaalis teatud maagiliste eesmärkide saavutamiseks, ja ühte juhtumit, kus polümüusikaline printsiip väljendub itkudialoogides. Kõik analüüsitud juhtumid on seotud itkemisega siirderituaalide kontekstis.

Kolmas etnomusikoloogiline artikkel, mille autor on **Rytis Ambrazevičius**, kuulub rakendus-etnomusikoloogia (*applied ethnomusicology*) valdkonda. Autor käsitleb „kehastuse“ (*embodiment*) rolli vokaalse rahvamuusika ülekand-

mises, kasutades näitena traditsioonilise muusika suvekoole Poolas, kus ta on ise korduvalt osalenud õpetajana. Artiklis uuritakse, kuidas saab keha vahendada rahvalaulu erinevaid aspekte õppeprotsessi eri etappidel.

Res Musica selle numbriga muusikalooliste tekstide aluseks on 2.–3. mail 2019 Tallinnas Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias toimunud rahvusvaheline konverents „Linna- ja õukonnakultuur varasel uusajal Läänemere regioonis“, mille korraldas kultuureaduste ja kunstide doktorikool eesotsas Kristel Pappeliga.¹ Linna- ja õukondlikku kultuuri ning nende vastastiksuhteid vaagisid eri valdkondade uurijad muu hulgas üksikinimese perspektiivist. Üks selliseid isiksusi ja ühtlasi konverentsi fookusi oli Johann Valentin Meder (1649–1719), kelle surmast täitus 2019. aasta juulis 300 aastat. Peamiselt linnades töötanud Meder on suurepärase näide Läänemere-äärsetes linnakeskkondades tegutsenud muusikust, kuid ta oli interaktsioonis ka õukonnaga, kirjutas ja pühendas teoseid kroonitud peadele ning ilma õukondlike institutsioonideta poleks suurt osa tema loomingust säilinud.

Konverentsi muusikateemalistest ettekannetest jõuab artikliks kirjutatuna lugejani valik, mis võimaldaks luua ühtseid teemaringe. Nendeks on esiteks Hamburgi muusikaelu ja teiseks Johann Valentin Meder, ajaraamistikuks 17. sajandi teine ja 18. sajandi esimene pool. Siinsed tekstid täiendavad senist Hamburgi muusikaelu uurimust uute aspektidega, Mederist ilmub aga esmakordselt korraga mitu käsitlust ühete kaante vahel.

Varase uusaja muusikaelus võis aristokraatia mängida rolli neiski piirkondades, kus õukond puudus. Nii näitab **Martin Loeser**, kuidas vaba hansalinna Hamburgi muusika- ning eriti kontserdielus võisid põimuda aristokraatlikud ning kodanlikud kultuuripraktikad. **Ingo Rekatzy** osutab aristokraatlikele mõjutustele Hamburgi Haneturu ooperi repertuaaris ja analüüsib nende suhet tugeva protestantliku moraalüsteemi ning populaarsete žanritega.

¹ Konverentsi toetas Euroopa Liidu Regionaalarengu Fond (Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia ASTRA projekt EMTASTRA, 2014-2020.4.01.16-0043).

Ta näitab, kuidas nende jõudude koostoimes võib näha hilisemate kodanlik-valgustuslike teatriideede eelvirvendust.

Johann Valentin Mederist kirjutavad autorid on ainesele lähenenud allikakeskselt. Selle ploki avab **Peter Wollny** artikkel tähelepanuväärsetest allikaleidudest. Mederi senitundmatute käsikirjaliste fragmentide põhjal mõtestab Wollny tema loomingu eri tahke, Mederi käega kirjutatud teiste heliloojate teoste koopiatele toetudes osutab ta aga Mederi noodikogu oletatavale sisule ning

tema kontaktidele. **Danuta Popinigis** võtab luubi alla Mederi Gdański-aastad, valgustades arhiivitöös päevavalgele tulnud väärtuslike uute detailide kaudu Mederi tegevuse aspekte nii muusiku kui eraisikuna. **Anu Schaper** vaatleb juhutrükiste abil, kuidas Meder end linnade sotsiaalsetes võrgustikes positsioneerib, ning lahkab korpuse muusikalisi jooni, osutades selle seostele Mederi ülejäänud loominguga.

Koostajad tänavad südamlikult retsensente nende panuse eest käesolevasse numbrisse.

Žanna Pärtlas
Anu Schaper